

Impresjonizm w muzyce - Maurice Ravel

- [Impresjonizm w muzyce - Maurice Ravel](#)

Impresjonizm w muzyce - Maurice Ravel

Źródło: online-skills, licencja: CCO.

Ważne daty

1875 – narodziny Maurice`a Ravela w Ciboure

1905 – *Afera Ravela*

1916 – powołanie Ligue Nationale pour la Defense de la Musique Française

1918 – śmierć Claude`a Debussy`ego w Paryżu

1937 – śmierć Maurice`a Ravela w Paryżu

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.

8. Muzyka XX i XXI wieku. Uczeń:

1) charakteryzuje muzykę w kontekście estetyki epoki – wymienia i opisuje wybrane style i techniki muzyki XX i XXI w.: impresjonizm, ekspresjonizm, dodekafonia, serializm, punktualizm, neoklasycyzm, nawiązania do jazzu, folkloryzm, witalizm, aleatoryzm, sonoryzm, muzyka elektroakustyczna, improwizowana, multimedialna, performance;

3) wymienia i charakteryzuje twórczość kompozytorów: Claude Debussy, Maurice Ravel, Aleksander Skriabin, Arnold Schönberg, Siergiej Prokofiew, Igor Strawiński, Béla Bartók, Siergiej Rachmaninow, Dymitr Szostakowicz, Manuel de Falla, George Gershwin, John Cage, Olivier Messiaen, Pierre Boulez, Karheinz Stockhausen, Steve Reich, Gerard Grisey, Kaija Saariaho, Thomas Adès i in..

II. Analiza i interpretacja dzieł muzycznych. Uczeń:

1. zna podstawowe terminy i pojęcia właściwe dla opisu i zrozumienia wybranych dzieł muzycznych;

2. nazywa i porządkuje główne nurty, gatunki i style muzyczne, wskazuje formy wypowiedzi artystycznej spoza tradycyjnej klasyfikacji, uzasadniając swoją wypowiedź;

3. zna konteksty kulturowe i naukowe powstawania muzyki;

4. dokonuje analizy percepcyjnej, uwzględniając:

a) elementy muzyki,

b) podstawowe techniki kompozytorskie,

c) cechy stylów muzycznych,

5. rozpoznaje cechy stylistyczne utworu reprezentującego określoną epokę muzyczną.

III. Tworzenie wypowiedzi związanych z historią i kulturą muzyczną. Uczeń:

1. wypowiada się w formie ustnej (np. dyskusja, prezentacja, debata) i/lub pisemnej (np. esej, referat) o dziełach muzycznych w oparciu o podstawową terminologię;
2. przybliży twórczość i działalność przedstawicieli różnych obszarów kultury muzycznej, np. dyrygent, leader zespołu, koncertmistrz, reżyser spektaklu muzyczno-teatralnego, kompozytor, wykonawca, wirtuoz, primadonna, primabalerina, performer, klezmer, muzykant, pieśniarz;
3. interpretuje i odczytuje w kontekście dokonań epoki wybrane dzieła muzyczne.

Nauczysz się

przyporządkowywać dzieła do ich autorów;

używać właściwą terminologię muzyczną;

rozróżniać dzieła na podstawie nagrań dźwiękowych;

charakteryzować twórczość Maurice'a Ravela.

Geneza impresjonizmu

Impresjonizm jest nurtem kojarzonym głównie z malarstwem, który został zapoczątkowany w Paryżu w II połowie XIX wieku. Najbardziej charakterystyczną cechą tego nurtu jest dążenie do oddania zmysłowych, ulotnych momentów.

W muzyce impresjonizm określa się jako styl stworzony przez Claude'a Debussy'ego

(1862-1918). Tego słowa, z francuskiego *impression*, czyli wrażenie, użyto do krytyki utworu *Wiosna na orkiestrę i chór żeński* wspomnianego kompozytora. Po Debussym za najważniejszego kompozytora utworów impresjonistycznych uznaje się Maurice Ravel'a.

Claude Monet, „Impresja, wschód słońca”, 1872, Musée Marmottan Monet, Paryż, Francja, wikimedia.org, domena publiczna

Lata młodości i wczesna twórczość Ravela

Joseph-Maurice Ravel urodził się 7 marca 1875 roku w baskijskim miasteczku Cibourne (Francja), położonym 18 kilometrów od granicy z Hiszpanią. Pochodził z mieszanej katolickiej rodziny, jego ojciec Pierre-Joseph był Szwajcarem, zaś matka Marie – Baskijką, lecz wychowywała się w Madrycie. Rodzice wywarli ogromny wpływ na twórczość kompozytora. Matka już od najmłodszych lat śpiewała mu hiszpańskie [pieśni](#) ludowe i zapoznawała go z kulturą hiszpańską. O wpływie ojca sam kompozytor wypowiada się: *Przez całe dzieciństwo byłem wrażliwy na muzykę, a mój ojciec, znacznie lepiej wykształcony w tej sztuce niż większość amatorów, wiedział, jak rozwinąć mój gust i pobudzić mój entuzjazm we wczesnym wieku.* (Bolero: The Life of Maurice Ravel) Miesiąc po narodzinach Maurice'a rodzina przeprowadziła się do Paryża, gdzie w wieku 7 lat rozpoczął naukę gry na fortepianie, a pięć lat później zaczął pobierać lekcje [harmonii](#) i kompozycji u Charlesa-René. To z tego okresu pochodzą jego najstarsze dzieła: [wariacje](#) na temat Shumanna, Griega oraz jedna część [sonaty](#) fortepianowej, która przetrwała tylko we fragmentach. W 1888 poznał Ricarda Viñesa, interpretatora jego przyszłej muzyki, a także przyjaciela na całe życie. Za zachętą rodziców złożył podanie do najlepszej francuskiej uczelni muzycznej – Conservatoire de Paris. W 1889 roku zdał egzamin, grając muzykę Chopina i dostał się do klasy Eugène'a Anthiome'a.

Autor fotografii nieznan, Maurice Ravel, 1925, Bibliothèque nationale de France, Paryż, Francja, wikimedia.org, domena publiczna

Skandal, który zapewnił sukces

W pierwszych latach nowego stulecia Ravel pięciokrotnie próbował zdobyć najbardziej prestiżową francuską nagrodę dla młodych kompozytorów – Prix de Rome, której laureatami byli m.in. Berlioz, Gounod, Bizet, Massenet i Debussy. Pierwszy raz zgłosił się w 1900 roku, jednak został odrzucony w pierwszej rundzie. Rok później roku zajął drugie miejsce, a w 1902 i 1903 nie otrzymał żadnej nagrody. Rozpoznawalność przyniósł mu skandal związany z jego udziałem w 1905 roku. Został wyeliminowany w pierwszej rundzie, z czym nie zgadzali się nawet krytycy mu nieprzychylni. Oburzenie wzrosło, gdy wyszło na jaw, że w składzie jury zasiadał profesor konserwatorium Charles Lenepveu, a finalistami zostali tylko jego uczniowie. *Afera Ravela* wzrosła do rangi narodowego skandalu.

Annibale Lippi (architekt), Villa Medici, 1544, Rzym, Włochy, wikimedia.org, CC BY 2.0

Sytuacja kompozytora podczas I wojny światowej

Lata wojny były ciężkim okresem w życiu kompozytora. Już od początku próbował zaciągnąć się do francuskiego lotnictwa, jednak z uwagi na jego wiek i lekką wadę serca nie został do niego przydzielony. Brał czynny udział w wojnie, a pod wpływem śmierci swoich towarzyszy broni napisał w 1917 roku *Nagrobek Couperina*, nawiązujący do twórczości francuskiego klawesynisty.

Po wojnie we Francji zabroniono wykonywania utworów niemieckich kompozytorów, z czym nie zgadzał się Ravel, uważając, że izolowanie się od muzyki zagranicznych kolegów może źle wpłynąć na twórczość francuską. Jego stanowisko było odrzucone przez Ligue Nationale pour la Defense de la Musique Française, która zabroniła organizowania koncertów związanych z twórczością kompozytora.

Maurice Ravel, Nagrobek Couperina – strona tytułowa, 1917, Bibliothèque nationale de France, Paryż, Francja, wikimedia.org, domena publiczna

Maurice Ravel – mistrz orkiestracji

Po śmierci Debussy`ego w 1918 roku Ravela ogłoszono największym francuskim kompozytorem swojej epoki. Lata 20. spędził na licznych podróżach zagranicznych, a do jego największych dzieł tego okresu należą: poemat choreograficzny *La Valse*, nowatorska [opera](#) *Dziecko i czary*, [Sonata](#) na skrzypce i fortepian dla upamiętnienia Debussy`ego i [koncert fortepianowy](#) D-dur na lewą rękę, skomponowany dla austriackiego pianisty Paula Wittgensteina, który w trakcie działań wojennych stracił prawą dłoń.

Maurice Ravel, Sonata na skrzypce i fortepian No. 2, 1923-1927, imslp.eu, CC BY 3.0

W 1932 roku Ravel uczestniczył w wypadku samochodowym, którego konsekwencją była śmiertelna choroba. Kompozytor doznał urazu głowy, który zbagatelizował, co poskutkowało zmianami neurologicznymi. Nie był w stanie zapisywać zarówno swoich pomysłów muzycznych, jak i później – słów. Ostatnie lata swojego życia poświęcił na stworzenie *Don Kichota i Dulcynei*, kilku pieśni oraz koncertu fortepianowego G-dur. Zmarł 28 grudnia 1937 roku w Paryżu.

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Maurice Ravel, „Don Kichot i Dulcynea”, 1932-1933, online-skills, CC BY 3.0

Utwór: Don Kichot i Dulcynea, autorstwa Maurice Ravela Wykonawca: Dietrich Fischer-Dieskau (baryton), Karl Engel (fortepian). Jest to pieśń śpiewana w języku

francuskim. Pieśń ma romantyczny charakter, ale jednocześnie rubaszny charakter. Jest zróżnicowana rytmicznie, melodycznie i dynamicznie.

Podczas swojego życia Ravel napisał 118 dzieł, lecz część z nich jest niekompletna. Czerpał z twórczości wielu pokoleń kompozytorów, należeli do nich m.in. Couperin (1668-1733), Rameau (1683-1764), Fauré (1845-1924), Mozart (1756-1791), Schubert (1797-1828), Liszt (1811-1886), Chopin (1810-1849), a także Satie (1866-1925) i Debussy (1862-1918). Ravel uważał się pod wieloma względami za twórcę klasycznego, często używał tradycyjnych struktur i form muzycznych, wprowadzając do nich innowacyjną [rytmikę](#) i [harmonię](#). Był mistrzem [orkiestracji](#), swoje utwory komponował przy klawiaturze fortepianu, po czym od razu zapisywał je na [partyturze](#) orkiestrowej. Wiele jego miniatur fortepianowych zostało później poddanych takiemu zabiegowi. Instrumentował również utwory innych kompozytorów, czego przykładem są *Obrazki z wystawy* Modesta Musorgskiego (1839-1881), będące oryginalnie cyklem miniatur fortepianowych. W jego dorobku znajdziemy również [operę](#), [balety](#), muzykę kameralną oraz [pieśni](#).

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Modest Mussorgsky / Maurice Ravel, „Obrazki z wystawy – Promenade”, 1874, online-skills, CC BY 3.0

Utwór z cyklu *Obrazki z wystawy – Promenade* autorstwa Modesta Musorgskiego zinstrumentowane przez Maurice Ravela w wykonaniu Play &Pause: Love pochodzący z albumu *Candlelight*. Kompozycja ma monumentalny, podniosły charakter. Dominuje w niej warstwa harmoniczna, a charakteryzuje bogata orkiestracja.

Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż kraje, do których kultury Ravel często nawiązywał w swoich kompozycjach.

- Niemcy
- Francja
- Hiszpania
- Włochy

Ćwiczenie 2

Uzupełnij luki w tekście.

Impresjonizm jest nurtem kojarzonym głównie z malarstwem, który został zapoczątkowany w Paryżu w II połowie ..... wieku.

W muzyce impresjonizm określa się jako styl stworzony przez .....

Podczas swojego życia Ravel napisał 118 dzieł, lecz część z nich jest niekompletna. Był mistrzem ....., swoje utwory komponował przy klawiaturze fortepianu, po czym od razu zapisywał je na partyturze orkiestrowej.

Instrumentował również utwory innych kompozytorów, czego przykładem są Obrazki z wystawy .....

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdania fałszywe.

- Maurice Ravel posiadał korzenie baskijskie.
- W czasie I wojny światowej Ravel próbował dołączyć do francuskiego lotnictwa.
- Ravel zginął podczas wypadku samochodowego.
- Maurice Ravel był laureatem Prix de Rome w 1905 roku.

Ćwiczenie 4

Wskaż gatunki muzyczne uprawiane przez Ravela.

- Opera
- Miniatury fortepianowe
- Muzyka kościelna
- Symfonia
- Balet

Trwa wczytywanie danych..

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](https://portal.epodreczniki.pl)

Utwór 1 do zadania 5, online-skills, CC BY 3.0

Ilustracja interaktywna - po kliknięciu kursorem myszy na grafikę przedstawiającą nuty, zostanie wyświetlona informacja dodatkowa oraz odtworzony utwór muzyczny.

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Utwór 2 do zadania 5, online-skills, CC BY 3.0

Ilustracja interaktywna - po kliknięciu kursorem myszy na grafikę przedstawiającą nuty, zostanie wyświetlona informacja dodatkowa oraz odtworzony utwór muzyczny.

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Utwór 3 do zadania 5, online-skills, CC BY 3.0

Ilustracja interaktywna - po kliknięciu kursorem myszy na grafikę przedstawiającą nuty, zostanie wyświetlona informacja dodatkowa oraz odtworzony utwór muzyczny.

| **Ćwiczenie 5**

| **Ćwiczenie 6**

Ćwiczenie 7

Wskaż kompozytorów, którzy byli inspiracją dla Maurice`a Ravela.

- Wolfgang Amadeus Mozart
- Johann Sebastian Bach
- Georg Friedrich Händel
- Claude Debussy
- Georges Bizet
- François Couperin

Polecenie 1

Określ wkład Ravela w rozwój impresjonizmu. Jako argumentu użyj przykładu muzycznego.

Słownik pojęć

Balet

forma widowiska teatralnego, którego zasadnicze elementy stanowią ruch, muzyka i oprawa scenograficzna, powiązane wspólną myślą przewodnią.

Harmonia

jeden z głównych elementów współtworzących strukturę wielogłosowego dzieła muzycznego, wyrażający się we współbrzmieniach i akordach.

Koncert fortepianowy

utwór muzyczny na fortepian i orkiestrę.

Opera

forma dramatyczno-muzyczna, wokalnie-instrumentalna, z akcją dramatyczną, monologami i dialogami ujętymi w librecie, przeznaczona do wykonania na scenie (z odpowiednią scenografią), zwykle w specjalnie do tego celu zbudowanym teatrze operowym, również zwanym operą.

Orkiestracja

dobór i określenie sposobu użycia instrumentów w orkiestrze (lub zespole kameralnym), znajdujące odbicie w partyturze utworu.

Partytura

zapis utworu zespołowego, sporządzony tak, aby wszystkie partie (głosy) utworu były zestawione jedna nad drugą według określonego porządku, odzwierciedlającego ich wzajemne zsynchronizowanie.

Pieśń

utwór wokalny, na ogół do tekstu lirycznego, solowy lub chóralny.

Rytmika

ogół problemów związanych z rytmem w utworze, w gatunkach muzycznych, twórczości danego kompozytora, muzyce danej epoki.

Sonata

cykliczna forma muzyki instrumentalnej, składająca się najczęściej z 4 odrębnych, stanowiących zamkniętą całość części, zestawionych w odpowiedniej kolejności na zasadzie kontrastu agogicznego (kontrastu tempa), kontrastu wyrazowego i wspólnoty lub pokrewieństwa tonacji.

Wariacja

cykliczna forma muzyczna, polegająca na przedstawieniu tematu i następnie określonej liczby jego odmian.

Źródło pojęć:

<https://encyklopedia.pwn.pl/>

Biblioteka muzyczna

Claude Monet, „Impresja, wschód słońca”, 1872, Musée Marmottan Monet, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Impression,_Sunrise_-_Claude_Monet.jpg), domena publiczna

Autor fotografii nieznany, Maurice Ravel, 1925, Bibliothèque nationale de France, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Maurice_Ravel.jpg), domena publiczna

Maurice Ravel, Nagrobek Couperina – strona tytułowa, 1917, Bibliothèque nationale de France, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gravestone_of_Couperin.jpg), domena publiczna

Maurice Ravel, Sonata na skrzypce i fortepian No. 2, 1923-1927, [imslp.eu](https://imslp.org/), CC BY 3.0

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](https://epodreczniki.pl/)

Maurice Ravel, „Don Kichot i Dulcynea”, 1932-1933, [online-skills](https://online-skills.com/), CC BY 3.0

Utwór: Don Kichot i Dulcynea, autorstwa Maurice Ravela Wykonawca: Dietrich Fischer-Dieskau (baryton), Karl Engel (fortepian). Jest to pieśń śpiewana w języku francuskim. Pieśń ma romantyczny charakter, ale jednocześnie rubaszny charakter. Jest zróżnicowana rytmicznie, melodycznie i dynamicznie.

Trwa wczytywanie danych. .

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](https://www.epodreczniki.pl)

Modest Mussorgsky / Maurice Ravel, „Obrazki z wystawy – Promenade”, 1874, online-skills, CC BY 3.0

Utwór z cyklu Obrazki z wystawy – Promenade autorstwa Modesta Musorgskiego zinstrumentowane przez Maurice Ravela w wykonaniu Play &Pause: Love pochodzący z albumu Candlelight. Kompozycja ma monumentalny, podniosły charakter. Dominuje w niej warstwa harmoniczna, a charakteryzuje bogata orkiestracja.

Bibliografia

Madeleine Goss, *Bolero: The Life of Maurice Ravel*, 1940

Józef Chomiński, Krystyna Wilkowska-Chomińska, *Historia muzyki cz. II*, 1990